

بررسی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی در دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۲

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱/۳۰ : تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۲

چکیده

هدف: پیشرفت تحصیلی دانشجویان تحت تاثیر عوامل متعددی بوده و شناسایی این عوامل در بهبود پیشرفت تحصیلی ضروری به نظر می‌رسد. این مطالعه به منظور بررسی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی در دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت.

روش‌ها: این پژوهش، یک مطالعه توصیفی-تحلیلی که به صورت مقطعی انجام شد. تعداد ۱۸۸ دانشجو براساس تمایل خود و با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج در مطالعه شرکت کردند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ-28) پرسشنامه پژوهشگر ساخته که دارای ۵ بخش تهیه شده بود که شامل عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی و آموزشی می‌باشد اطلاعات به دست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS-16 و به کمک آماره‌های توصیفی و آزمون‌های تی مستقل، آنالیز واریانس یک‌طرفه و کروسکال وایس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: از ۱۸۸ داوطلب شرکت کننده در این مطالعه، ۱۷ نفر زن (۹٪)، ۷۱ نفر مرد (۳۷٪)، ۹۱ نفر در رشته هوشبری (۴۸٪) و بقیه رشته اتاق عمل، ۶۲ نفر (۳۳٪) کارشناسی پیوسته و بقیه در مقطع کارشناسی ناپیوسته مشغول به تحصیل بودند. میانگین (انحراف معیار) سنی (۷/۵۶) ۲۲/۴۵، میانگین (انحراف معیار) معدل (۱/۲۸) ۱۷/۲۱ بود. ۸۵ نفر از دانشجویان ۴۶٪ از سلامت عمومی خوب، ۴۲٪ از سلامت عمومی متوسط و ۹٪ از سلامت عمومی پایین برخوردار بودند. میانگین (انحراف معیار) نمره سلامت عمومی داوطلبین (۱۰/۳۱) ۲۲/۰۰ بود. سن، مقطع تحصیلی، رضایت از وضعیت اقتصادی، انتخاب دوست از بین همکلاسیها و حضور مرتب در دروس عملی به عنوان مهم‌ترین عوامل تاثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی بودند.

نتیجه‌گیری: پیشرفت تحصیلی دانشجویان مستلزم عوامل مختلفی می‌باشد که با شناسایی این عوامل می‌توان در پیشبرد اهداف آموزشی گام موثرتری برداشت.

کلمات کلیدی: پیشرفت تحصیلی، دانشکده پیراپزشکی، دانشجو

حمیرا آوری^۱، غلامعلی نجفی پاریزی^۲،
کوروش کبیر^۳، لیلا ساداتی^۴، محمود
کهن^۵ و میترا رحیم زاده کیوی^۶

^۱کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه
علوم پزشکی البرز، کرج، ایران
^۲استادیار گروه دندانپزشکی، دانشگاه
علوم پزشکی البرز، کرج، ایران
^۳استادیار گروه اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم
پزشکی البرز، کرج، ایران
^۴مربی گروه اتاق عمل، دانشگاه علوم
پزشکی البرز، کرج، ایران
^۵مربی گروه اتاق عمل، دانشگاه علوم
پزشکی البرز، کرج، ایران
^۶استادیار گروه آمار زیستی، دانشگاه
علوم پزشکی البرز، کرج، ایران

* نویسنده مسئول:

دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی
البرز، کرج، ایران

۰۲۶-۳۴۶۳۳۵۴

E-mail: Rahimi_1351@yahoo.com

مقدمه

دانشجویان به عنوان منابع معنوی جامعه و آینده سازان کشور، نیروهای برگزیده از نظر استعداد، خلاقیت و پشتکار هستند و لازمه پیشرفت تحصیلی و زندگی موفقیت آمیز آنان برخورداری از آرامش و امنیت خاطر در کلیه ابعاد است.

به عبارتی، جامعه و به طور ویژه دانشگاه، نسبت به سرنوشت، رشد و تکامل موفقیت آمیز و جایگاه فرد در جامعه، مسئول است. یکی از ملاک‌های کارآیی نظام آموزشی در دانشگاه میزان پیشرفت تحصیلی و افت تحصیلی می‌باشد.^۱

ورود به دانشگاه، تغییرات عمده‌ای در زندگی اجتماعی، خانوادگی و فردی دانشجو به وجود می‌آورد. بنابراین دوره دانشجویی مقطعی بسیار حساس بوده و توجه به موضوع سلامت روان دانشجویان، به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم سلامت عمومی حائز اهمیت است.^{۲،۳}

البته عواملی نظیر عدم حمایت‌های اجتماعی، آشنا نبودن دانشجویان در بدو ورود با محیط دانشگاه، جدایی و دوری از خانواده، عدم علاقه به رشته دانشگاهی، ناسازگاری با سایر افراد در محیط خوابگاه و کافی نبودن امکانات رفاهی و اقتصادی از جمله شرایطی هستند که می‌تواند مشکلات و ناراحتی‌های روانی و افت تحصیلی را برای دانشجو ایجاد نماید،^۴ که ضمن تأثیر بر زندگی فردی، اجتماعی، تحصیلی و شغلی آنان در تربیت مدیران و برنامه ریزان آینده کشور نیز تأثیرگذار خواهد بود.^۵ تحقیقات انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اراک نشان می‌دهد که ۵۱ درصد دانشجویان ناموفق دارای اختلال روانی-عاطفی بوده و دانشجویان در مقاطع تحصیلی بالاتر از موفقیت تحصیلی کم‌تری برخوردار بودند.^۶ سالیانه تعداد زیادی دانشجو در رشته‌های پیرا پزشکی پذیرش و پس از طی دوره‌های آموزشی فارغ التحصیل می‌شوند.

اماعده‌ای از آنان به دلایل مختلف دیرتر فارغ التحصیل شده و یا به علت افت تحصیلی از ادامه تحصیل محروم و یا اخراج می‌شوند.

مساله موفقیت یا فقدان موفقیت در امر تحصیل از مهمترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی در تمامی جوامع می‌باشد به طوریکه موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان هر جامعه نشان دهنده موفقیت نظام آموزشی دانشگاه‌ها در زمینه اهداف دانشگاه می‌باشد.

افت تحصیلی دانشگاهی یک مشکل جدی است، به طوری که حدود ۵۰ درصد دانشجویان در سال اول ورود به دانشگاه با افت تحصیلی روبرو می‌شوند و عوامل متعددی از قبیل سلامت فیزیکی، روانی، سبک زندگی و عوامل محیطی (افسردگی، ارتباط ضعیف با دوستان، در آمد کم و مسافت طولانی محل سکونت تا دانشگاه) می‌تواند بر آن تأثیر بگذارد.^۷ تحقیقات صادقیان و همکاران نشان می‌دهد رشته‌های پزشکی و زیر مجموعه‌های آن‌ها از جمله پر طرفدارترین رشته‌های دانشگاهی در کشور ایران بوده که دانشجویان این گروه‌ها در طی دوره تحصیلی خود به واسطه وجود عوامل فشارزایی چون محیط آموزش بالینی، مواجه بودن با بیماران و نیز فشرده بودن واحدهای درسی در دوره‌های کارآموزی و کارورزی، بیش از سایر دانشجویان به اختلالات روانی و عاطفی مبتلا می‌شوند^۸ و هر ساله بیش از نیمی از میلیون‌ها دانشجویی که در جهان به دانشگاه‌ها راه می‌یابند، ترک تحصیل کرده، مشروط شده و یا نمی‌توانند تحصیلات خود را در موعد مقرر به پایان رسانند.^۹ از طرف دیگر، دوره تحصیلات دانشگاهی در ایران به دلیل عواملی نظیر دوری از خانواده، سازگاری با شرایط تحصیل، محیط‌های خوابگاهی و... یک دوره تنش زا بوده^{۱۰} و آشنا نبودن بسیاری از دانشجویان با محیط دانشگاه می‌تواند باعث افت تحصیلی آن‌ها گردد.^{۱۱} عدم موفقیت تحصیلی نیز زمینه ساز مشکلات فردی و اجتماعی زیاد و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزشی می‌گردد.^{۱۲}

شرایط آموزش به منظور موفقیت دانشجویان در کسب مهارت علمی و تخصصی برای دستیابی به رسالت دانشگاه بسیار با اهمیت است.^{۱۳} شناخت علل عدم پیشرفت تحصیلی و اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه و مداخله‌ای می‌تواند کمکی موثر در کاهش افت تحصیلی و در نتیجه بهبود وضعیت جسمی، روانی و آموزشی دانشجویان باشد.^{۱۴}

به عقیده بندورا در سال ۱۹۸۶ فعالیت‌های یادگیری دانشجویان به وسیله سه عامل فرایندهای شخصی، محیطی و رفتاری آن‌ها تعیین می‌شود.^{۱۵} در نتایج تحقیقات انجام شده در زمینه وضعیت تحصیلی در داخل و خارج از کشور، به رابطه‌ی افت تحصیلی با بسیاری از متغیرها از جمله سن، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، سابقه تحصیلی قبلی، تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اقتصادی خانواده، بعد خانوار و همچنین سلامت روانی اشاره شده است.^{۱۶}

می‌باشد که برپایه مقیاس ۵ درجه ای طیف لیکرت شامل گزینه‌های اصلاً با نمره صفر، در حد معمول با نمره ۱، بیش از حد معمول با نمره ۲، خیلی بیشتر از حد معمول با نمره ۳، ارزش گذاری گردید. نمره زیر ۱۰ در کلیه مقیاس‌ها یعنی آزمودنی در وضعیت خوبی به سر می‌برد. نمره ۱۰-۱۴، حد متوسط علائم را نشان می‌دهد و ۱۴-۲۱ حد بالای علائم را نشان می‌دهد.

متغیرهای دموگرافیک و اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه‌ها به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شد. معدل کل دانشجویان به عنوان ملاکی برای سنجش پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر وابسته از روی پرونده آنها ثبت گردید که به سه دسته معدل کمتر از ۱۲ و بین ۱۲-۱۸ و بالاتر از ۱۸ تقسیم بندی می‌شود.

پس از کسب اجازه و رعایت نکات اخلاقی پژوهشگر در محیط پژوهش حاضر شد و درمورد هدف پژوهش اطلاعات لازم را در اختیار داوطلبین قرار داد و به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات پرسشنامه به صورت محرمانه بوده و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS-16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون‌های تی مستقل، آنالیز واریانس، آزمون کروسکال والیس، آزمون کای دو و آزمون دقیق فیشر) جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده گردید و در تمامی آزمون‌ها سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

پژوهش حاضر با هدف تعیین عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده پیرا پزشکی (اتاق عمل و هوشبری) در دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت. باتوجه به تعداد محدود دانشجویان از روش سرشماری در این مطالعه استفاده گردید. از ۲۳۵ پرسشنامه توزیع شده، تعداد ۱۸۸ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند در نتیجه نسبت پاسخ‌دهی در این مطالعه ۸۰ درصد بود. از ۱۸۸ نفری که پرسشنامه را کامل کردند. ۷۱ نفر مرد (۳۷/۸٪) و ۱۱۷ نفر زن (۶۲/۲٪) ۹۱ نفر در رشته هوشبری (۴۸/۴٪)، ۱۶۲ نفر (۸۶/۲٪) در کارشناسی پیوسته مشغول به تحصیل بودند. میانگین (انحراف معیار) سنی شرکت کنندگان در مطالعه (۱/۲۸) ۲۲/۴۵

از آنجا که پیشرفت تحصیلی از مهم ترین دستاوردهای سیستم آموزشی به شمار می‌رود و با توجه به اهمیت حیاتی شناسایی شرایط لازم برای تربیت افراد شایسته بخصوص در رشته اتاق عمل و هوشبری که با صرف هزینه‌های بسیار باید کارآموزده و با کیفیت مطلوب، عهده دار ارائه مراقبت‌های درمانی شوند، این سؤال اساسی و کلی مطرح است که، چه عواملی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی موثر می‌باشد؟ آیا بین عوامل فردی، خانوادگی، اقتصادی، آموزشی و روانی با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ای وجود دارد؟

مواد و روش‌ها

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی تحلیلی است که به صورت مقطعی انجام گردید. عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی در دو گروه از دانشجویان پیراپزشکی (اتاق عمل /هوشبری) مورد سنجش قرار گرفت. از بین مجموع ۲۳۵ دانشجویان سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ (۱۲۰ دانشجوی هوشبری، ۱۱۵ دانشجوی اتاق عمل) که در این دانشکده مشغول به تحصیل بودند، تعداد ۱۸۸ دانشجو بر اساس تمایل خود و با در نظر گرفتن معیارهای ورود که شامل دانشجویانی که در هنگام انجام طرح حداقل دو ترم تحصیلی خود را در دانشگاه گذرانده باشند و معیارهای خروج از مطالعه دانشجویانی که در ترم یک و دو در دانشکده مشغول به تحصیل بوده و یا دانشجوی مهمان می‌باشند، در مطالعه شرکت کردند. اطلاعات طی فروردین، اردیبهشت و خرداد ماه سال ۱۳۹۲ جمع‌آوری گردید. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه پژوهشگر ساخته و پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (GHQ-۲۸) جمع‌آوری گردید. پرسشنامه پژوهشگر ساخته که دارای ۵ خرده مقیاس که شامل عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی و آموزشی می‌باشد که سنجش اعتبار و روایی آن توسط اساتید مجرب هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی البرز انجام گرفت. پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (GHQ-۲۸) که متوسط حساسیت پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (GHQ-۲۸) برابر ۸۴٪ و متوسط ویژگی آن برابر ۸۲٪ و پایایی این آزمون ۹۱٪ است. این آزمون دارای ۴ خرده مقیاس (علائم جسمانی، علائم اضطرابی و اختلال خواب، کارکرد اجتماعی و افسردگی)

نحوه مطالعه و امکان دسترسی به کتب اصلی فقط متغیر حضور مرتب در دروس عملی با استفاده از آزمون دقیق فیشر پیشرفت تحصیلی اثر معنی دار دیده می شود ($P < 0/05$).

در بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با سلامت روانی (پرسشنامه گلدبرگ، ۲۸ سئوالی) پس از گروه بندی کردن سلامت روان و حیطه های آن (جسمانی، اضطراب، کارکرد اجتماعی، افسردگی) متوسط معدل در هر زیر گروه محاسبه و مورد مقایسه قرار گرفت، نتایج به دست آمده حاکی از آن است که رابطه ای بین سلامت روان در کل و هر یک از حیطه های آن و پیشرفت تحصیلی وجود ندارد ($p > 0/05$).

بحث و نتیجه گیری

با توجه بر اهمیت پیشرفت تحصیلی در دانشگاه این مطالعه با هدف تاثیر عوامل موثر (فردی، خانوادگی، اقتصادی، عوامل اجتماعی و سلامت عمومی) بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پیراپزشکی (هوشبری، اتاق عمل) انجام گرفت. در مقایسه دو گروه هوشبری و اتاق عمل اطلاعات بدست آمده بر مبنای اهداف پژوهش مورد بحث و نتیجه گیری قرار گرفت.

در فرضیه اول ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل فردی (جنس، رشته، سن، ترم تحصیلی، رشته دبیرستان، داشتن معلولیت جسمی و استفاده از مواد افیونی) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت. از بین این عوامل که تحت عنوان عوامل فردی نام گذاری شده بودند تنها دو عامل سن و مقطع تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی اثر معنی دار داشتند ($P < 0/003$ ، $P < 0/001$). یافته های بدست آمده از این تحقیق با مطالعات رودباری که از جمله عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی را جنس و مقطع تحصیلی در نظر گرفته بود همسویی معنا داری دارد.^{۱۷} همچنین در مطالعات ادراکی و همکاران بین جنس و پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری گزارش شده بود که با یافته های این تحقیق همسویی دارد.^{۱۸} با تحقیقات امانی و همکاران که پیشرفت تحصیلی دانشجویان با بومی بودن دانشجویان، وضعیت اسکان و نوع رشته تحصیلی ارتباط دارد این تحقیق همسویی ندارد.^{۱۹} همچنین در تحقیق صادقی موحد و همکارانش نیز ارتباط معناداری بین جنس و تأهل با پیشرفت یا عدم پیشرفت تحصیلی وجود نداشته که با این

وبیشترین و کمترین سن دانشجویان شرکت کننده در مطالعه به ترتیب ۵۳ و ۱۹ سال بود. میانگین (انحراف معیار) معدل بدست آمده (۱/۲۸) (۱۷/۲۱) و بیشترین و کمترین معدل دانشجویان به ترتیب ۱۹/۷۹ و ۹/۰۸ بود. ۸۵ نفر از دانشجویان (۴۶/۲۱٪) از سلامت عمومی خوب، ۴۲/۳۵ درصد سلامت عمومی متوسط و ۹/۴۴ درصد از سلامت عمومی پایینی برخوردار بودند. میانگین (انحراف معیار) نمره سلامت عمومی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه (۱۰/۳۱) (۲۲/۰۰) بود که بیش ترین نمره ۶۵ و کمترین نمره ۸ بوده. و در بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با خرده مقیاس (وضعیت جسمانی، اضطراب و خواب، عوامل اجتماعی و افسردگی) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری طبق انحراف معیار بدست آمده اختلاف معنی دار دیده نمی شود.

ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل فردی (جنس، رشته، سن، ترم تحصیلی، رشته دبیرستان، معلولیت جسمی و استفاده از مواد افیونی) با استفاده از آزمون تی تست و آنالیز واریانس یکطرفه نشان داد دو متغیر سن و مقطع تحصیلی از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی می باشند ($P < 0/05$).

در بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل خانوادگی (میزان تحصیلات پدر، میزان تحصیلات مادر، فوت بستگان درجه اول، فوت بستگان درجه دوم و داشتن بیماریهای جدی (کانسر) در بستگان درجه اول هیچ یک از فاکتورها اثر معنی داری نداشتند.

در بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل اجتماعی (محل سکونت، شناخته شدن رشته در جامعه انتخاب دوست از بین هم کلاسی ها و رابطه با اساتید) تنها متغیر انتخاب دوست از بین هم کلاسی ها با استفاده از آزمون کای دو رابطه معنی دار با پیشرفت تحصیلی داشت ($P < 0/05$) و سایر متغیرها اثر معنی دار نداشتند.

در بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل اقتصادی (شغل پدر، شغل مادر، رضایت از وضعیت اقتصادی خانواده و شاغل بودن دانشجو) فقط متغیر رضایت مندی از وضعیت اقتصادی با استفاده از آزمون کای دو اثر معنی دار بر پیشرفت تحصیلی داشت ($P < 0/05$).

ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل آموزشی (نحوه انتخاب رشته، سهمیه قبولی، فاصله دیپلم تا دانشگاه، حضور مرتب در دروس تئوری و عملی، نحوه برنامه ریزی جهت مطالعه درس ها و

تحقیق همسویی ندارد.^{۲۰}

در فرضیه دوم ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل خانوادگی (میزان تحصیلات پدر، میزان تحصیلات مادر، فوت بستگان درجه اول، فوت بستگان درجه دوم و داشتن بیماریهای جدی (کانسر) در بستگان درجه اول) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت. از بین این عوامل هیچ یک اثر معنی داری بر روی پیشرفت تحصیلی نداشتند که یکی از دلایل آن تعداد کم افراد در سطوح این متغیرها بود که حجم نمونه کم مانع از اثر معنی داری آماری گردید اگر چه نتایج به دست آمده در این مطالعه با نتایج تحقیقات امانی و همکاران نیز همسویی دارد.^{۱۹}

در فرضیه سوم ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل اجتماعی (محل سکونت، شناخته شدن رشته در جامعه و رابطه با استاد و همکلاسیها) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت. از بین این عوامل فقط متغیر انتخاب دوست از بین هم کلاسیها با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری داشت و سایر متغیرها اثر معنی داری نداشتند. ($P < 0/003$) و در متغیرهای نحوه انتخاب رشته تحصیلی در دانشگاه، رضایت از آینده شغلی و تعامل با دوستان جهت برطرف کردن اشکالات درسی اختلاف معنادار آماری دیده نشد. ولی با تحقیق صادقی موحد و همکارانش که بین متغیرهای محل سکونت، معدل دیپلم، اشتغال و بومی بودن، سطح اقتصادی - اجتماعی، عزت نفس، افسردگی و بهره هوشی با پیشرفت تحصیلی یا عدم پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد که با تحقیق همسویی ندارد.^{۲۰}

در فرضیه چهارم ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل اقتصادی (شغل پدر، شغل مادر، مشکلی در وضعیت اقتصادی خانواده و شاغل بودن دانشجو) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت از بین این عوامل فقط شاخص رضایت مندی از وضعیت اقتصادی اثر معنی داری بر روی پیشرفت تحصیلی داشت و سایر عوامل اثر معنی داری نداشتند. ($P < 0/04$) که با تحقیقات امانی و همکاران ارتباط همسویی داشت.^{۱۹}

در فرضیه پنجم ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با عوامل آموزشی (نحوه انتخاب رشته، سهمیه قبولی، فاصله دیپلم تا دانشگاه، حضور مرتب در دروس تئوری و عملی، نحوه برنامه ریزی جهت مطالعه درسها و نحوه مطالعه و از نظر امکانات دسترسی به کتب اصلی)

در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت. از بین این عوامل فقط متغیر حضور مرتب در دروس عملی اثر معنی داری بر روی پیشرفت تحصیلی داشت و سایر متغیرها اثر معنی دار نداشت. ($P < 0/045$)

که در مطالعه امانی و همکاران فاصله زمانی اخذ دیپلم، زمان ورود به دانشگاه و تعداد دفعات شرکت در کنکور اختلاف معنادار آماری دیده نشده بود که با مطالعه حاضر همسویی داشته^{۱۹} ولی در مطالعه ده بزرگی و همکاران رابطه معنادار آماری بین موفقیت و حضور در کلاس وجود نداشت که با مطالعه حاضر همسویی نداشته است.^{۲۱}

در فرضیه ششم ارتباط بین پیشرفت تحصیلی با سلامت عمومی (پرسشنامه گلدبرگ، ۲۸ سئوالی) در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری مورد بررسی قرار گرفت. بین پیشرفت تحصیلی و سطح سلامت عمومی و خرده مقیاسهای آن (جسمی، روانی و...) و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری مشاهده نشد.

که در تحقیق یوسفی، نامدار ارشتناب و زارع و همکاران بین سلامت روانی و عملکرد تحصیلی رابطه معناداری مشاهده نشد که با پژوهش هم خوانی دارد^{۲۲-۲۳} و همچنین در مطالعه حسینی و همکاران و ارتباط معنی داری بین اختلالات روانی با مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، درآمد خانواده، سال ورود به دانشگاه مشاهده نشد ولی بین وضعیت سلامت روانی و جنس رابطه معنادار آماری مشاهده شد.^{۲۵} در مطالعه صادقیان، پرویز راد و عنبری و همکاران بین سلامت روان و پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری گزارش شده است که با مطالعه حاضر همسویی ندارد.^{۲۶، ۲۷}

همانطور که بالا بدان اشاره شد عوامل بسیاری بر پیشرفت تحصیلی اثر گذار هستند و با شناخت این عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان می توان در بهبود سیستم آموزشی دانشگاه تلاش کرد.

در این مطالعه سعی بر این شده است که بسیاری از عوامل درونی و بیرونی که بر پیشرفت تحصیلی تاثیر گذار بودند مورد بررسی قرار گیرد ولی عواملی همچون شیوع فرزند پروری، سبکهای مختلف یادگیری، و عوامل انگیزشی مورد بررسی قرار نگرفتند که پیشنهاد می شود در مطالعات دیگر مورد بررسی و کنکاش بیشتری قرار گیرند.

تشکر و قدردانی

تحقیق، صمیمانه با پژوهشگران همکاری داشته اند، از جمله دانشجویان دانشکده پیراپزشکی و معاونت محترم پژوهشی آن دانشگاه تشکر و قدردانی می‌گردد.

این مقاله حاصل طرح مصوب دانشگاه علوم پزشکی البرز به شماره قرارداد ۲۱۷۴۲۳۳ می‌باشد لذا از کلیه کسانی که در انجام این

References

- Farahany, F.M.N. The relationship of locus of control, Extraversion, Neuroticism with the academic achievement of Iranian students. For the degree of doctor of philosophy the University of New South Wales Australia. Available from ProQuest dissertations and thesis database. 1994.
- Ahamdian S. "The Relationship between Mental Health and academic achievement and Social growth in Ramsar university of medical sciences". dissertation, Islamic Azad University Arak Branch; 2008:13. [In Persian].
- Abdi masooleh F, Kaviani H, Khaghanizade M, Momeni Araghi A. The relationship between burnout and mental health among nurses. in Tehran University of Medical Sciences. 2007; 65 (6) :65-75 URL http://tumj.tums.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-25-776&slc_lang=fa&sid=1. [In Persian].
- Hossanee H, Moosavy MH. [The comparative study of health status of medical students and para-medical students trainee]. Journal of Gorgan University of Medical Sciences. 2004; 6(1): 101-107. [In Persian]
- Dadkhah B, Mohamadi MA, Mozafari N. [Mental health status of the students in Ardabil University of Medical Sciences]. Journal of Ardebil University of Medical Sciences. 2006; 6(19); 31-6 [In Persian].
- Ghamari F, Mohamad beigi A, Mohamadsalehi N. The Association between mental health and demographic factors with educational success in the students of Arak University of Medical Sciences. Journal of Babol University of Medical Sciences. 2010; 12(suppl 1): 118-124. [In Persian]
- Lopez-Barcena J, Gonzalez-de Cossio Ortiz M, Avila-Martinez I, Teos-Aguilar O. Epidemiological health factors and their relationship with academic performance during the first year of medical school. Study of two generations. Gac Med Mex. 2009; 145(2):81-90
- Sedeghian E, Heydariyanpour A. Stressors and Mental Health Status among Students in Tehran University of Medical Sciences. Hayat. 2009; 15(1): 71-80. [In Persian]
- Biabangar. Role of counseling office in student educational achievement a Second relative to counseling and guidance. Tabatabai publication, 2001. [In Persian]
- Pakiezeh A. A Comparative Study of Students' Mental Health Effects of Activation of the Concept of Spirituality on the Mental Health, Papers Collection of 4th Seminar of University Student's Mental Health, Shiraz University, Shiraz 2008:76-9. Available at <http://www.ensani.ir/fa/content/124135/default.aspx>. Accessed January 15, 2013 [In Persian]
- Omokhodion FO. Psychosocial Problems of Pre-clinical Students in the University of Ibadan Medical School. Afr J Med Sci. 2003; 32(2): 135-138.
- Behrouzian F, Neamatpour S. Stressors Coping Strategies and Their Relation with General Health of First Year Students of Ahvaz University of Medical Sciences in 2005. Jundishapur Sci Med J 2007; 6(3): 276-84 [In Persian]
- Hazavehei Smm, Fath Y, Shamshiri M. Study on the Causes of Students Academic Probation in Hamadan University Of Medical Sciences, 2001-2002. Strides in development of medical education. 2006
- Motlagh ME, Elhampour H, Shakurnia A. Factors affecting students' academic failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005. Iranian Journal of Medical Education. 2008; 8(1):91-9.
- Bandura A. Social foundations of thought and action: Englewood Cliffs, NJ Prentice Hall. 1986.
- Khazaei M, Rezaei S. Survey of personal and educational characters in unsuccessful medical students in compare with success students. Journal of Semnan University of Medical Sciences. 2008; 9(2):87-92. [In Persian]
- Roudbari M, Ahmadi A, Ebadi Fard Azar F. Associated factors with academic excellence among medical students of Iran University of Medical Sciences: educational year 2009-2010. Teb va Tazkiyeh. 2010; 19(3):37-48. [In Persian]
- Edraki M, Abdoli R. The Relationship between Nursing Students' educational Satisfaction and their academic success. Iranian Journal of Medical Education. 2011; 11(1):32-9.
- Amanei F. Study of influential factors of students' progress, Ardabil University of Medical Sciences in 2001-2002. Proposal. <http://lib.arums.ac.ir>
- Sadeghi Movahed F, Molavi P, Samadzadeh M. The study of Individual and Environmental Factors Affecting Achievement of Ardabil Medical Students 2012. Journal of Health And Care 2013; 15(3):38-47
- Dehbozorgi GhR, Mooseli HA. A survey on dropout risk factors among medical students, Shiraz University of Medical Science. The Journal of Babol University of Medical Sciences. 2004; 6(2):74-8. [In Persian]

22. Yoosefi N, Jadidi H, Shirbagi N. Investigation Mental Health in Students Among as Predictive of Academic Performance. *Journal of Medical Education Development*, 2013;5(9):63-73
23. Namdar areshtanab H, ebrahimi H, sahebihagh M, arshadi bostanabad M. Mental Health and Its Relationship with Academic Achievement in Students of Tabriz Nursing-Midwifery Faculty. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013;13(2):146-152
24. Zare N, Daneshpajoo F, Amini M, Razeghi M, Fallahzadeh MH. The relationship between self-esteem, general health and academic achievement in students of Shiraz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007;7(1):59-67.
25. Hosseini H, Sadeghi A ,Rajabzadeh R,Rezazadeh J ,Nabavei H, Ranayei M, et al. Mental health and related factor in students of North Khorasan University of Medical Sciences. *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences Summer*. 2011;3(2):23-8
26. Parvizrad P, Charati JY, Sadeghi MR, Mohammadi A, Hosseini H. Relationship between Mental Health, Demographic Variables and Academic Achievement of Medical Sciences Students. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences (JMUMS)*. 2014; 23(109)[In Persian] available at URL http://jmums.mazums.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-1256-111&slc_lang=fa&sid=1
27. Anbari Z, Jamilian H, Rafiee M, Qomi M, Moslemi Z. The Relationship between Students' Satisfaction with Major, Mental Health and Academic Achievement in Arak University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 13 (6): 489-97available at URL http://ijme.mui.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-2033-1&slc_lang=en&sid=1

Archive of SID